

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84052,Syruc-Siruc-Bernard-od-sw-Jacka-Bernard-Michal.html>
2021-12-09, 07:28

Syruc (Siruc, Bernard od św. Jacka) Bernard Michał

SYRUĆ (Siruc, Bernard od św. Jacka) Bernard Michał (8 X 1731, Różanowszyczna k. Grodna? – 31 V 1784, Wilno), pijar, matematyk, tłumacz, bibliista, historyk i filolog (błędnie podawane jest imię świeckie Maciej lub Marcin). Prawdopodobnie syn Mikołaja, pisarza grodzkiego kowieńskiego, i Bakówny (nie zaś Józefa i Barbary z Zabiełłów). Syrucowie byli przodkami laureata literackiej Nagrody Nobla Czesława Miłosza.

Uczył się w szkołach pijarskich w Szczuczynie Litewskim, Lubieszowie (Nowym Dolsku) i Wilnie, w 1747 w Szczuczynie wstąpił do zakonu pijarów, a w 1749 w Lubieszowie złożył śluby zakonne. Władze zakonne wysłały go na studia do Rzymu (1753-56), gdzie w pijarskim Collegium Novum studiował matematykę i teologię. Tam opublikował zbiór 52 zadań z rachunku różniczkowego i całkowego z komentarzami, ale bez rozwiązań (*Propositiones ex analysi infinitorum selectas publicae demonstratae*, 1755), który zyskał oddźwięk w Rzeczypospolitej jako pierwsza polska publikacja z tej dziedziny. Jak się okazuje w świetle najnowszych badań, identyczne pod względem treści dziełka opublikowali także S. Chróścikowski i Pasquale de Petra. Publikacje te miały więc charakter tzw. popisów szkolnych – publicznej prezentacji umiejętności uczniowskich. W drodze do kraju S. zatrzymał się w Wiedniu, gdzie przez rok wykładał matematykę w sławnej Theresianische Militärakademie, utworzonej w 1751, a działającej do dziś. Po powrocie do Wilna uczestniczył w reorganizacji tamtejszego kolegium i modernizacji programu nauczania szkolnictwa pijarskiego na Litwie. Do 1766 uczył matematyki we wzorcowym (powstałym w 1756) Collegium Nobilium w Wilnie. Z tego okresu pochodzi publikacja związana z nauczaniem przez S. matematyki i wybranych działów kosmografii, gnomiki oraz

architektury militarnej w profesorium wileńskim: *Selectae propositiones mathematicae* (pod nazwiskiem ucznia – J. Siemaszki, Wilno 1759). S. podjął też próbę stworzenia metody objaśniania podstaw matematyki osobom niepiśmiennym. *Arytmetyka prostacka, czyli nowego sposob czytania rachunków, którego nieumiejących czytać nawet łatwo nauczyć można* (trzy wydania: Wilno 1767, 1771, 1777) uczyła liczyć przy pomocy trzech symboli (I, L, X), wykonywanych w formie nacięć albo kresek stawianych kredą lub węglem. Punktem wyjścia był specjalny sposób notacji liczb – dziesiątkowy, oparty na zapisie pozycyjnym, jednak bez zróżnicowania cyfr od 1 do 9, oznaczanych pionowymi kreseczkami. System zapisu nawiązywał do sposobów używanych w praktyce przez ludzi niewykształconych, porządkując je i nadając im bardziej uniwersalny charakter.

S. opublikował też kilka tłumaczeń z łaciny, francuskiego i niemieckiego (zbiór mów sądowych Kwintyliana, wybór tekstów do nauki łaciny, przekłady literatury religijnej, historii Polski Pierre’a Josepha de Solignaca, historii Rosji Jeana Rousseta de Missy, adaptację *Galateusza* Giovanniego della Casa), a także prace całkowicie oryginalne, m.in. *Zwyczajne starożytnych Rzymian* (wbrew opinii K. Estreichera nie jest to tłumaczenie dzieła Jeana-Rodolphe’a d’Arnaya). Na początku lat 70. XVIII w. S. przeniósł się na dwór swego wpływowego stryja, kasztelana witebskiego Szymona Syrucia. W 1781 otrzymał w Wilnie doktorat z teologii oraz obojga praw i został powołany na katedrę prawa rzymskiego w Kolegium Moralnym Szkoły Głównej Litewskiej. W 1784 został też wizytatorem generalnym KEN, uczestnicząc w opracowaniu instrukcji dla wizytatorów.

PSB (J. Kurkowski).

J. Buba: *Matematyka w dawnych szkołach pijarskich w Polsce – nauczyciele, podręczniki*, w: *Pijarzy w kulturze dawnej Polski*, Kraków 1982; *Catalogus clericorum regularium Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum in Lithuana Provincia ab erectione eiusdem Anno Domini 1736 conscriptus*, Arch. Prowincji Zakonu Pijarów w Krakowie; *Diccionario enciclopedia escolapio*, t. 2, Salamanca 1983; J. Kurkowski:

Między Wschodem a Zachodem. Bernard Syruć (Siruć) 1731-1784, „Analecta. Studia i Materiały z Dziejów Nauki”, 2009, nr 1-2; Z. Pawlikowska-Brożek: *Wkład pijarów do matematycznej literatury podręcznikowej*, w: *Wkład pijarów do nauki i kultury w Polsce XVII-XIX w.*, red. I. Stasiewicz-Jasiukowa, Warszawa-Kraków 1993; J. Rodzeń: *Syruć czy Chróścikowski? Wokół kwestii pierwszego polskiego autora publikacji z rachunku różniczkowego i całkowego*, „Analecta. Studia i Materiały z Dziejów Nauki”, 2021, nr 1; R. Stępień, *Współpraca pijarów z Komisją Edukacji Narodowej na terenie Korony*, Wrocław 1994; I. Szybiak: *Szkolnictwo Komisji Edukacji Narodowej w Wielkim Księstwie Litewskim*, Wrocław 1973; T. Viñas, *Index bio-bibliographicus CC.RR.PP. Matris Dei Scholarum Piarum*, t. 3, Roma 1911.

Jarosław Kurkowski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)